

Memòria històrica

Recuperen 54 cossos a la fossa de Santa Magdalena de Móra d'Ebre

Els arqueòlegs preveuen trobar més soldats republicans, morts a la batalla de l'Ebre, durant els pròxims mesos

MARINA PALLÀS CATURLA
TORTOSA

Aquí cinc, sis. Al costat, dos. Més enllà, dos més. Langoixant marca al terra que assenyalava que allà probablement n'hi haurà més. Sota un cel ple de núvols i enmig d'un silenci eixordador, els arqueòlegs treballen minuciosament en una tasca que requereix precisió i delicadesa. S'ha d'anar amb molta cura on es posen els peus a la vora del Mas de Santa Magdalena, a Móra d'Ebre. L'espai s'ha convertit en un inquietant cementiri a l'aire lliure. Però sense nínxols, sense noms, malgrat haver passat ja 83 anys: cossos de soldats republicans que van morir a la batalla de l'Ebre.

El Departament de Justícia, a través de la Direcció General de Memòria Democràtica, ha recuperat, de moment, 54 individus a la fossa del Mas de Santa Magdalena, a la serra de Cavalls. Els arqueòlegs han obert fins ara catorze de les més de seixanta rases o zones d'enterrament que hi ha a la finca. Les excavacions continuaran durant els pròxims dos o tres mesos i es preveu que hi apareguin més cossos.

«Tot indica que serà una de les fosses més importants que hauré obert amb el Pla de Fosses», va valorar ahir la Consellera de Justícia, Ester Capella.

L'única pista per intentar identificar els individus que s'estan recuperant és una llibreta en què un dels metges de l'hospital, el doctor Miquel Gras Artero, va anotar el nom d'una trentena de soldats que van morir durant l'estada al Mas. La llibreta l'ha facilitat l'associació No Jubilem la Memòria, del Priorat.

Les investigacions han permès, de moment, localitzar els familiars de dos soldats, el nom dels quals és a la llibreta del doctor Gras. Es tracta de Josep Aubeso i Joan Urgell. Els encreuaments genètics hauran de confirmar si els dos homes són entre els individus que s'estan recuperant a la fossa.

La Direcció General de Memòria Democràtica també està en tràmits per adquirir un fons del

Arqueòlegs treballant ahir en la recuperació dels soldats republicans. A sota, els consellers de Justícia Ester Capella i Raül Romeva visitant l'espai, amb alguns dels objectes trobats.

FOTOS: J. REVILLAS

fotògraf Alec Wainman, un brigadista britànic que va captar imatges del moment en què es cavaven les rases de Santa Magdalena. Les fotos són a mans del seu fill, que viu al Canadà. A banda del valor històric i documental, són unes imatges que podrien permetre descobrir nous punts d'enterrament. Alec Wainman va fer de conductor d'ambulàncies durant la Guerra Civil i va documentar episodis com el front d'Aragó o la Batalla de l'Ebre.

Es calcula que hi ha unes 20.000 persones enterrades a fosses a Catalunya. «És una tasca ingent però necessària, un deure ètic i una obligació. Hem fet molta feina, però anem tard. Hem de seguir», va dir ahir la consellera. «Sembla mentida que fins el conseller Romeva ningú s'havia atrevit a sistematitzar la recuperació de les restes. Ell va obrir el camí. Des de llavors no hem parat ni

La fossa del Mas de Santa Magdalena és la 34a del Pla de fosses, que ha recuperat 394 cossos

pararem». La consellera va remarcar la importància de «ser capaços d'obrir fosses i poder entregar els cossos, un cop identificats als familiars, per contribuir a tancar els dols individuals, que són dols col·lectius».

En aquests mateixos termes es va expressar l'exconseller Raül Romeva, qui va declarar que era especialment emotiu poder tornar a una de les fosses obertes del Pla de Fosses. Romeva va posar en valor la tasca prèvia d'entitats, historiadors, periodistes i familiars que han fet investigació i recerca «d'històries volgudament silenciades», i que han ajudat a poder obrir les fosses aportant documentació. «Obrir les fosses és un deure i una responsabilitat per al futur com a societat», va dir Romeva. «Darrera de cada cos hi ha una història i una família. No podem mirar al futur amb una mirada neta sense abans haver endreçat el passat».